

Владимир Кривошејев

Славица Поповић Филиповић: ХРАБРОСТ ИЗМЕЂУ РЕДОВА – АНИ ХРИСТИЋ У СРБИЈИ И ВРЕМЕ ОДВАЖНИХ, Друштво историчара Србије „Стојан Новаковић“, Београд, и Медивест КТ, Ниш, Београд 2015.

У све бројнијим разноврсним радовима у којима се обрађује тематика Ваљева као града болнице у првим годинама Великог рата поменуте су бројне хуманитарне и лекарске мисије, као и појединци који су организовано, а неретко и самоиницијативно, долазили у Србију да пруже помоћ у борби против страховите епидемије „три тифуса“, као и санирању његових последица. Међу њима, било као организаторки, било као директних актера, имало је и пуно жена. У великој мери познат је животни пут, као и улога коју су имале у Србији и за Србију: Ана Павловна Хартвиг, супруга покојног руског амбасадора, Енглескиња леди Лејла Пецет, супруга британског посланика у Београду, Американка Мејбл Грујић, супруга српског дипломате Славка Грујића, припаднице *Болнице шкотских жена*, на челу са др Елси Инглис... Али тешким веловима заборавом скривено је дело мајке и ћерке, Елизабете и Ане Христић, чија је мала медицинска мисија радила у Ваљеву током 1915. године. Тачније, тако је било до недавно, док није објављена двојезична књига, на српском и енглеском језику, Славице Поповић Филиповић: *Храброст између редова – Ани Христић у Србији и време одважних*. Књига је из штампе изашла крајем 2015. године у издању Друштва историчара Србије „Стојан Новаковић“ из Београда и Медивест КТ из Ниша.

Ауторка Славица Поповић Филиповић, професор енглеског језика и преводилац је своју најновију књигу базирала на бројној литератури, али и архивској грађи, као и новинским чланцима, од којих је многе писала управо Ана Христић.

Госпођица Ана Христић (1885–1977), новинарка, суфражеткиња и добровољна болничарка, била је ћерка Љубише Христића, сина познатог српског политичара, у више мандата председника владе Кнежевине и Краљевине Србије Николе Христића, и његове супруге, Иркиње, писца и борца за женска права Елизабете Беси О Брајан. Рођена је у Београду, а једно време, следећи оца на његовим дипломатским задацима, живела је у Петровграду, али је пропутовала и већи део Европе, да би, 1905. године, отишла на студије у Енглеску. Током студија постала је новинар лондонског недељника *Daly Express*, а такође се, следећи идеале своје мајке, укључила у борби за женска права. Као студенткиња и млада новинарка Ана је, 1907. године, била чланица српске делегације на Балканској изложби у Лондону, а потом и представница Српског народног женског савеза на Међународном конгресу за женска права одржаном у британској престоници, 1909. године. По избијању Првог балканског рата, Ана се са породицом враћа у Београд, где се ангажује као добровољна бол-

ничарка, али уредно шаље дописе из Србије својим матичним новинама, које преузимају и други британски и амерички листови. У Србији је затиче и Велики рат. Када је на почетку 1915. године у Крагујевац стигла прва јединица Болнице шкотских жена, настала иначе из британског суфражетског покрета, Ана одлази да им пружи помоћ, и као болничарка и као преводилац, али не прекида да пише за британске новине.

По доласку у Крагујевац, чланице јединице Болнице шкотских жена су се неочекивано суочиле са разорним последицама епидемије три тифуса и схватајући да је њихова помоћ потребна широм Србије одлучују да се сличне болнице формирају у другим најугроженијим местима. Тако је почело формирање њихове Друге јединице за Србију. Првих неколико месеци 1915. године трајале су акције на мобилизацији и прикупљању средстава за набавку болничке опреме и финансирање рада. Пошто су до краја марта прикупиле довољно средстава, кренуле су за Србију, где су стигле крајем пролећа, када је епидемија тифуса већ у великој мери била побеђена. Респоређене су у Младеновцу, Лазаревцу и Ваљево. Али пре њиховог доласка, а током трајања епидемије, неколико болничарки из Крагујевца је упућено у Ваљево, а са њима, по свему судећи још у фебруару, долази и Ана Христић. У Ваљево се Ана суочава са страхотима епидемије у њеном пуном замаху, о чему извештава и читаоце свога листа,

а у ишчекивању доласка нове шкотске болничке јединице, заједно са мајком Елизабетом покреће малу независну мисију – „Мисију Христић“. Новац за рад мисије је сакупљен уз пуну подршку *Daly Expressa* и других британских листова који су преносили њене чланке. Поред Ане и Елизабете, у мисији су радиле и четири професионалне болничарке, три из Енглеске и једна из Норвешке. Поред болничког рада при мисији је постојао и магацин санитетске опреме, одеће, обуће и резерви хране. Мисија Христић је у Ваљево остала све до 19. октобра 1915. године, када је, непосредно пре нове окупације, град на Колубари напуштен.

Ово је само део богате биографије Ане Христић. Пошто је истражила њен живот и рад, Славица Поповић Филиповић је пред читаоце изнела и прегршт других драгоцених информација везаних за бројне потомке Николе Христића, који је имао дванаесторо деце, међу којима су и министар Коста, судија Милан, дипломата Милош, пуковник Михаило Христић, али и Полексија, супруга др Лазе Лазаревића, и Јулијана, супруга др Јевгенија Брановачког, референта санитета Дринске области у време велике епидемије тифуса у Ваљево. Поред породице Христић, ауторка је у својој књизи, на скоро пет стотина страна, велику пажњу поклонила и многим другим личностима са којима је Ана сарађивала, од Елси Ингилс, леди Пецет и Мејбл Грујић до Надежде Петровић и краљице Марије Карђорђевић.